

SLOVENSKE OBČINE - GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV

Drago Perko

Tokrat bomo spregovorili o gibanju števila prebivalcev na osnovi današnjih občin. Ker so se mariborske občine že večkrat delile in združevale, smo jih zaradi časovne primerjave upoštevali skupaj kot eno samo občino. Zadnje tri slike prikazujejo gibanje z indeksi v okviru petih razredov, ostale slike pa z razmerjem med indeksi posameznih občin in slovenskim povprečjem.

Slika 6 prikazuje gibanje števila prebivalcev med letoma 1880 in 1931. V tem pol stoletnem obdobju se je le v treh današnjih občinah število prebivalcev zmanjšalo za več kot 10 % (Črnomelj, Kočevje in Metlika), v več kot polovici občin pa je prebivalstvo naraslo za več kot 10 %. Regionalno gledano ni večjih zgostitev občin istega razreda na določenem območju Slovenije. Za naslednje petdesetletno obdobje (slika 7) pa je značilna zgostitev občin, ki so povečale svoje prebivalstvo za več kot 30 % v trikotniku Jesenice - Kranj - Ljubljana - Celje - Maribor. Takih občin je kar 23, tistih z indeksom med 110 in 120 je 11, tistih z indeksom med 90 in 110 pa 18. Kar 8 občin je zgubilo več kot destino svojega prebivalstva, od tega občini Tolmin in Ljubljana Center celo več kot tretjino. V splošnem je prebivalstvo najmanj poraslo na subpanonskem in kraškem območju. Med letoma 1971 in 1981 (slika 8) lahko opazimo podobne značilnosti, vendar v bistveno manjši jakosti. Razlike v rasti se torej med občinami nekoliko zmanjšujejo.

Slika 1 prikazuje s črno barvo vse občine, ki so imele indeks gibanja števila prebivalcev v obdobju med letoma 1880 in 1931 manjši od indeksa za Slovenijo kot celoto. Takih je bilo kar 41 ali 68,7 % občin s 16336 km² ali 80,6 % površine Slovenije. V naslednjem petdesetletnem obdobju je bilo pod slovenskim povprečjem spet 41 občin s 71,0 % površine Slovenije. To pomeni, da je prebivalstvo raslo hitreje od povprečja na slabi tretjini površine Slovenije in to v trikotniku Jesenice - Ljubljana - Maribor. Vse občine s prevlado kraškega, subpanonskega in submediteranskega sveta so zaostajale za povprečjem.

Tudi pregled po krajših obdobjih govori o prostorskem prestavljanju območij z nadpovprečno rasto števila prebivalcev. V obdobju med letoma 1869

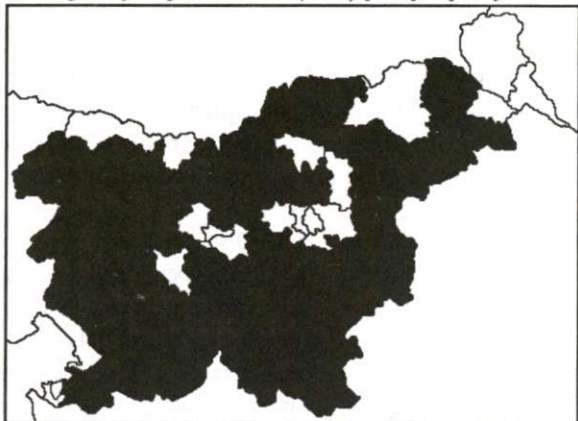
in 1880 so bile še vse današnje gorenjske in celo tri ljubljanske občine pod slovenskim povprečjem (slika 4), v desetletnem obdobju sto let kasneje pa so bile prav gorenjske in ljubljanske občine (z izjemo občine Ljubljana Center z izrazitim staranjem in upadanjem števila prebivalcev) precej nad povprečjem Slovenije. Rast je bila hitra tudi na širšem območju Celja in ob obali. V prvem desetletnem obdobju je nadpovprečno naraščalo prebivalstvo v 24 ali 40,0 % občin, ki so predstavljale 37,0 % površine Slovenije, v drugem desetletnem obdobju pa je bilo takih občin spet 24, vendar drugih, tako da je bilo tega ozemlja 35,5 %. Število prebivalcev je v Sloveniji po občinah sorazmerno najbolj enakomerno raslo v obdobju med popisoma v letih 1948 in 1953, ko je bilo nad slovenskim povprečjem 28 ali 46,7 % občin z več kot polovico ozemlja Slovenije. V obdobju med letoma 1981 in 1986 so bile nad povprečjem skoraj samo občine ob obali in v širšem ljubljanskem zaledju. Takih je bilo 20 ali 33,3 % občin s 4681 km² ali 23,1 % površin.

Vse to pomeni, da se razlike v rasti števila prebivalcev, to je v relativnem smislu, med posameznimi občinami sicer zmanjšujejo, toda še vedno obstajajo, zato so v absolutnem smislu razlike med slovenskimi občinami še vedno vsak dan večje. Zmanjšale se bodo šele, ko bo prebivalstvo nadpovprečno naraščalo na območjih, ki sedaj zaostajajo v rasti. Takih sprememb pa zdajšnje regionalne razmere še ne dopuščajo.

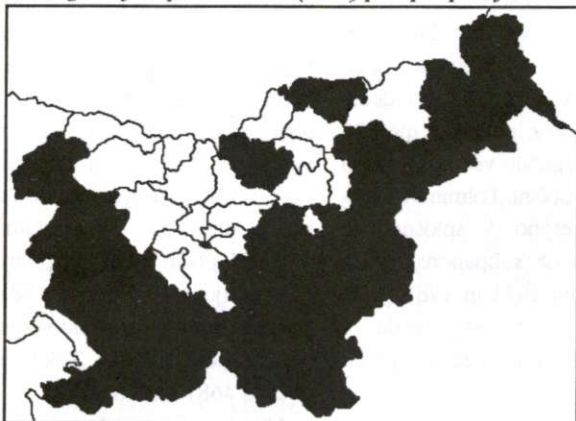
Tako nas gibanje števila prebivalcev pripelje do podobnega sklepa, kot smo ga predstavili že pri prikazu gostote prebivalstva po občinah Slovenije v prejšnji številki Geografskega obzornika: nekatere občine (v resnici celo samo nekateri deli teh občin) so izrazita območja koncentracije prebivalstva, ki pa je v zadnjih desetih ali petnajstih letih vendarle

nekoliko manjša, kot je bilo to značilno za šestdeseta in prva sedemdeseta leta, na drugi strani pa so nekatere občine praktično v celoti območje stalne depopulacije od prvega popisa dalje (npr. občina Tolmin).

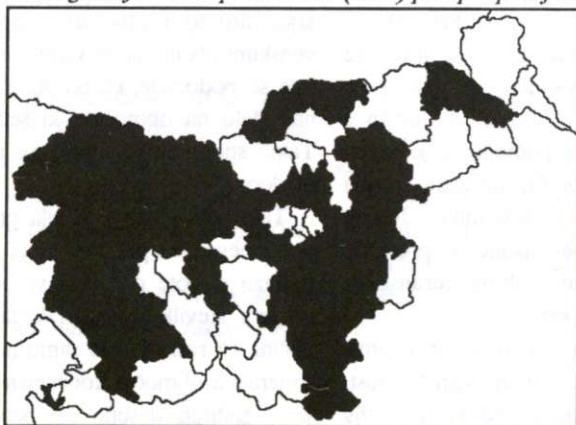
Slika 1: Občine z indeksom gibanjem prebivalstva (črno) pod povprečjem Slovenije (1880-1931)

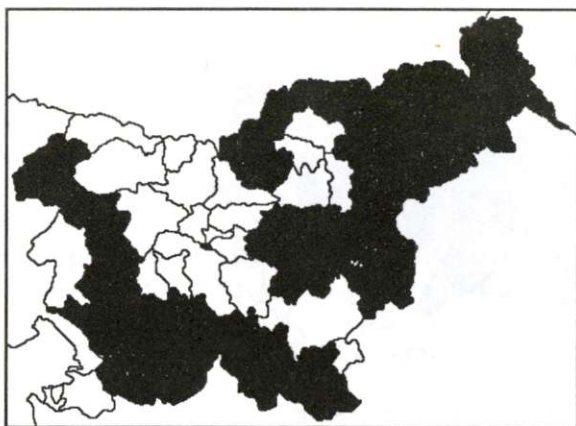
Slika 2: Občine z indeksom gibanjem prebivalstva (črno) pod povprečjem Slovenije (1931-1981)

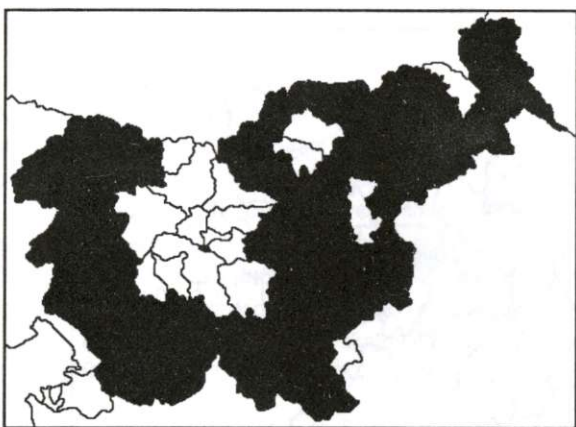
Slika 3: Občine z indeksom gibanja števila prebivalcev (črno) pod povprečjem Slovenije (1869-1880)

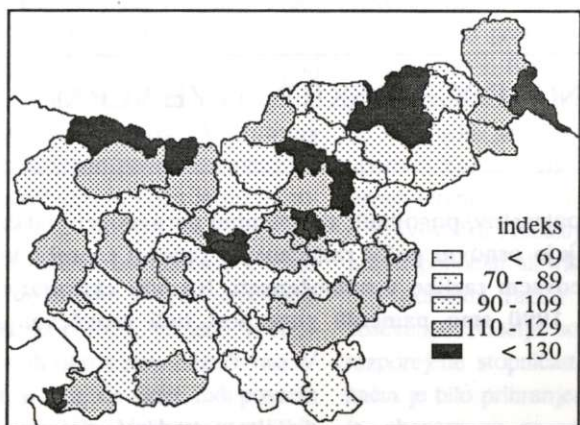
Slika 4: Občine z indeksom gibanja števila prebivalcev (črno) pod povprečjem Slovenije (1971-1981)

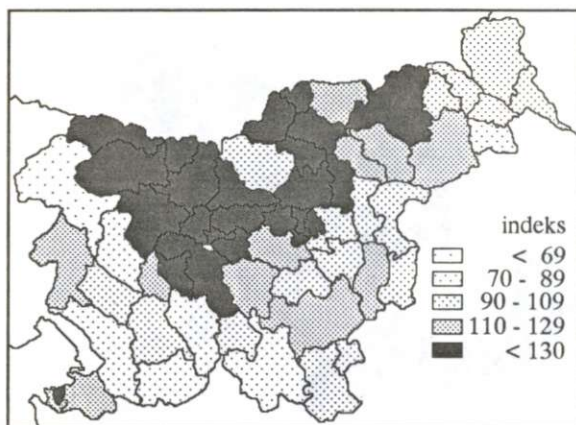
Slika 5: Občine z indeksom gibanja števila prebivalcev (črno) pod povprečjem Slovenije (1981-1986)

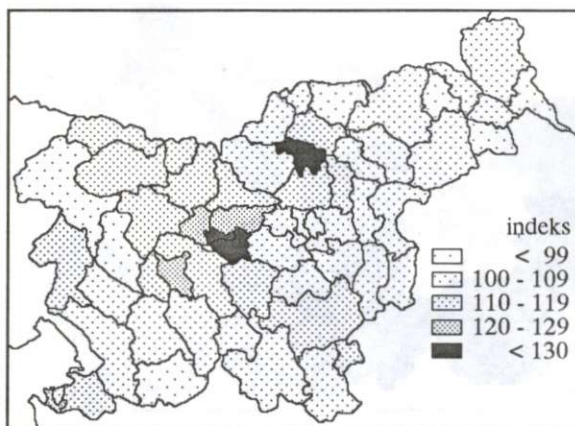
Slika 6: Indeks gibanja števila prebivalcev med letoma 1880 in 1931

Slika 7: Indeks gibanja števila prebivalcev med letoma 1931 in 1981

Slika 8: Indeks gibanja števila prebivalcev med letoma 1971 in 1981

UDK 911.5(541.35)

UDC 911.5(541.35)

OSNOVNE AGRARNOGEOGRAFSKE POTEZE NEPALA

Drago Kladnik

Nepal je dežela mnogih kontrastov, pogojenih z različnimi naravnogeografskimi razmerami, tako v smeri sever-jug, kjer dajejo osnovni pečat različnosti v reliefni energiji, kot v smeri vzhod-zahod, kjer se odražajo predvsem razlike v namočenosti. Na poti ekskurzije Ljubljanskega geografskega društva marca 1990 smo namenili pozornost tudi proučevanju agrarnogeografske problematike.